

Załącznik

do uchwały nr ...Rady
Ministrów

z dnia 2023 r.

**Rządowy Program Wsparcia
Współpracy Międzynarodowej
i Dyplomacji Obywatelskiej
na lata 2023-2033**

Warszawa, maj 2023 r.

WYKAZ SKRÓTÓW I POJĘĆ STOSOWANYCH W DOKUMENCIE

Dyrektor NIW Dyrektor	Dyrektor Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
Dyplomacja publiczna	Działania, które poprzez kształtowanie postaw społecznych i opinii publicznej za granicą mają na celu uzyskanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu i polityki zagranicznej RP
Dyplomacja obywatelska	Działania budujące relacje <i>peer-to-peer</i> przez podmioty społeczeństwa obywatelskiego, w duchu działalności na rzecz integracji oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, spójne z celami polityki zagranicznej RP
FWRSO	Fundusz Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
GUS	Główny Urząd Statystyczny
Instytucja Zarządzająca, IZ	Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
KE	Komisja Europejska
KSM	Komitety Sterująco-Monitorujące
NGO	Organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
NIW–CRSO	Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
NPWRSO	Narodowy Program Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
OPP	organizacja pożytku publicznego
MSZ	Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Polska Pomoc	działania realizowane na mocy Ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej, na obszarze geograficznym i w zakresie tematycznym określonym w Wieloletnim Programie Współpracy Rozwojowej
Program	Rządowy Program Wsparcia Współpracy Międzynarodowej i Dyplomacji Obywatelskiej na lata 2023-2033 (niniejszy dokument)
Przewodniczący Komitetu	Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego
Rada NIW	Rada Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030
SPPZ	Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021
UE	Unia Europejska
UoDPPIW	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873 z późn. zm.)
UoNIW	Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz.U. 2017 poz. 1909 z późn. zm.)

1. Wstęp

Niniejszy Program ma za zadanie strategiczne dopełnienie rządowego wsparcia, przekazywanego organizacjom obywatelskim w ramach konkursów na realizację zadań publicznych o zasięgu międzynarodowym.

Organizacje pozarządowe posiadają szereg cech, które mogą stanowić źródło ich konkurencyjności w działaniach prowadzonych nie tylko na lokalnej, ale i międzynarodowej scenie. Wśród tych cech Piotr Gliński wymienia m.in. *innovacyjność, kreatywność, elastyczność w działaniu, zaangażowanie i skłonność do poświęceń u osób pracujących w tych organizacjach, dobre rozpoznanie potrzeb i problemów społecznych oraz stosunkowo niskie koszty funkcjonowania*.¹ W podobnym duchu, brytyjski ekspert Mark Leonard wskazuje na jeszcze inne 3 cenne zasoby partnerów obywatelskich, już bezpośrednio mające znaczenie w dyplomacji publicznej: wiarygodność w relacjach z zewnętrznymi partnerami, doświadczenie eksperckie, oraz dostęp do unikalnych sieci kontaktów obejmujących zagranicznych społeczników, ekspertów i polityków.² Zdaniem Kadira Jun Ayhan'a, redaktora naczelnego „*Journal of Public Diplomacy*”, w literaturze przedmiotu panuje zgoda, że w długiej perspektywie „państwowo-centryczna” dyplomacja publiczna bez zaangażowania tzw. aktorów pozarządowych jest mniej wydajna.³

Postrzeganie obywateli jako potencjalnych ambasadorów (*citizen diplomacy*) i inicjowanie relacji w wymiarze P2P (*people to people*)⁴ w dyplomacji publicznej jest podejściem coraz powszechniejszym w dzisiejszym świecie, i bywa nazywane *nową dyplomacją publiczną*. Jak zauważa klasyk *soft power* Joseph Nye, ma to związek z większą elastycznością sieci tworzonych przez organizacje obywatelskie, jednak wymaga od państw odchodzenia od

¹ *Style działań organizacji pozarządowych w Polsce. Grupy interesu czy pożytku publicznego?*, Piotr Gliński, str. 23.

² *Public Diplomacy*, Mark Leonard, str. 56.

³ *The Boundaries of Public Diplomacy and Nonstate Actors: A Taxonomy of Perspectives*, Kadir Jun Ayhan, str. 67, w: *International Studies Perspectives* (2019) 20, <https://academic.oup.com/isp/article/20/1/63/5077055> (dostęp 10.12.2021)

⁴ *A Typology of People-to-People Diplomacy*, Kadir Jun Ayhan, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/typology-people-people-diplomacy> (dostęp 14.12.2021)

jednostronnej komunikacji na rzecz dialogu, w którym obywatele współtworzą treść i formę komunikatów.⁵

O tym, że dyplomacja publiczna jest również przez państwo polskie uważana za „*dyplomację przyszłości*”, mówi m.in. wiceminister spraw zagranicznych Szymon Szynkowski vel Sęk.⁶ Wsparcie polskiego MSZ dla aktywności obywatelskiej w tym obszarze ma wyraz w konkursach dotacyjnych, umożliwiających realizację projektów w zakresie dyplomacji publicznej, pomocy rozwojowej i humanitarnej, czy innych rodzajów współpracy międzynarodowej.

Poszukiwanie sposobów praktycznego wsparcia polskiego *soft power* realizowanego wspólnymi siłami obywateli i państwa jest także przedmiotem stałego zainteresowania Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Wyraźne odniesienie do obywatelskiego wymiaru dyplomacji publicznej znalazło się m.in. w słowach szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego Pawła Solocha, który podkreślił, że „*współtwórcami naszego wizerunku powinniśmy być my wszyscy, zarówno przedstawiciele organizacji pozarządowych, firm, jak i pojedynczy obywatele*”.⁷

Jednakże, aby współpraca z organizacjami obywatelskimi mogła długofalowo wspierać realizację celów polskiej polityki zagranicznej, tworząc masę krytyczną kompetentnych i dysponujących odpowiednim *know-how* partnerów, niezbędne jest zapewnienie inicjatywom obywatelskim warunków nie tylko do realizowania zadań projektowych opisanych w poszczególnych konkursach, ale i rozwoju instytucjonalnego. Dopiero to pozwoli bowiem osiągnąć odpowiedni dla takiego strategicznego partnerstwa poziom dojrzałości organizacyjnej, finansowej, i co za tym idzie, programowej. W swojej monografii poświęconej kanadyjskiej dyplomacji publicznej Evan S. Potter podkreśla, że najskuteczniejsza dyplomacja publiczna to nie ta, która jest wspierana wyłącznie przez rząd, ale taka, u której podstaw leży kompetentne, dobrze poinformowane i wspierające środowisko we własnym kraju – stąd

⁵ Joseph Nye, *The Pros and Cons of Citizen Diplomacy*, <https://www.nytimes.com/2010/10/05/opinion/05iht-ednye.html> (dostęp 14.12.2021)

⁶ źródło: Szymon Szynkowski vel Sęk, sekretarz stanu ds. polityki europejskiej, Polonii oraz dyplomacji publicznej i kulturalnej, wypowiedź podczas debaty „Nowoczesna promocja Polski” w Poznaniu 29.09.2019, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wiceminister-szynkowski-vel-sek-w-poznaniu-o-promocji-polski>

⁷ W: *Wizerunek Polski w świecie. Idee i działania*. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2020.

kluczowe znaczenie strategii pozyskiwania przez państwo wsparcia ze strony organizacji obywatelskich dla działań na arenie międzynarodowej.⁸

W tym celu niezbędne jest włączenie współpracy międzynarodowej i dyplomacji obywatelskiej do systemu wsparcia rozwoju instytucjonalnego, realizowanego przez NIW-CRSO. Dotyczy to zarówno organizacji bezpośrednio zaangażowanych w dyplomację publiczną i obywatelską *sensu stricto*, jak i organizacji pośrednio kształtujących pozytywny wizerunek państwa polskiego poprzez zaangażowanie w projekty pomocy rozwojowej i/lub humanitarnej.

2. Strategiczne i prawne ramy Programu

2.1. Ramy strategiczne Programu

Zgodnie z założeniami Programu działania na rzecz organizacji obywatelskich w Polsce będą powiązane z budowaniem dobrego wizerunku Polski na arenie międzynarodowej, dlatego jego ramy strategiczne określone są dokumentami strategicznymi w zakresie wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz dokumentami strategicznymi wyznaczającymi kierunki polskiej polityki zagranicznej.

Podstawowymi strategicznymi punktami odniesienia są następujące dokumenty:

- Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021⁹,
- Wieloletni program współpracy rozwojowej 2021–2030. „Solidarność dla rozwoju”¹⁰,
- Programy wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wdrażane przez NIW-CRSO¹¹.

Program nawiązuje do zapisów SPPZ, zgodnie z którymi Polska powinna korzystać z potencjału i zaangażowania zarówno samorządów, jak i organizacji pozarządowych, podejmujących

⁸ *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power through Public Diplomacy*, Montreal 2009, Evan H. Potter, str. 73.

⁹ Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/strategia> (dostęp 14.12.2021)

¹⁰ Wieloletni program współpracy rozwojowej 2021–2030. „Solidarność dla rozwoju”, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wieloletni-program-wspolpracy-rozwojowej> (dostęp 14.12.2021)

¹¹ Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego <https://niw.gov.pl/nasze-programy/> (dostęp 14.12.2021)

działania zarówno w najbliższym sąsiedztwie, jak i w odległych regionach świata.¹² Jednocześnie, Program stanowi kolejny tematyczny moduł programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wdrażanych przez NIW-CRSO, przede wszystkim nawiązuje do Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030, wpisując się - w kontekście aktywności polskich organizacji pozarządowych na arenie międzynarodowej - w jego cele, jakimi są:

- wzrost zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w życie publiczne,
- wzmocnienie organizacji obywatelskich w wymiarze strategicznym,
- poprawa stabilności finansowej organizacji obywatelskich.

W wymiarze strategicznym, Program stanowi zatem propozycję dodatkowego wsparcia i uzupełnienia o komponent rozwoju instytucjonalnego działań państwa skierowanych do podmiotów realizujących zadania o zasięgu międzynarodowym, odnoszących się m.in. do takich zagadnień, jak:

- dyplomacja publiczna;
- współpraca z Polonią i Polakami za granicą;
- polska współpraca rozwojowa;
- pomoc humanitarna;
- edukacja globalna;
- wolontariat w ramach Polskiej Pomocy;
- promowanie debaty międzynarodowej;

Wśród najważniejszych, cyklicznie prowadzonych konkursów MSZ, wpisujących się w powyższe cele i zarazem współkształtujących grupę interesariuszy Programu, należy wskazać m.in.:

¹² Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021, str. 24, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/strategia> (dostęp 14.21.2021)

- Konkurs „Forum Polsko-Czeskie na rzecz zbliżenia społeczeństw, pogłębionej współpracy i dobrego sąsiedztwa,
- Konkurs „Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej 2019-2021”,
- Konkurs „Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą - Infrastruktura Polonijna 2022”,
- Konkurs „Edukacja globalna 2021 - finansowanie projektów będących częścią przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP”,
- Konkurs "Polska pomoc rozwojowa 2021",
- Konkurs "Pomoc humanitarna 2021",
- Konkursy „Wolontariat Polska Pomoc”,
- Konkurs "Polska pomoc humanitarna i rozwojowa w odpowiedzi na pandemię COVID-19",
- Konkurs „Dyplomacja publiczna” w następujących obszarach tematycznych:
 - wzmocnienie pozytywnego wizerunku Polski na arenie międzynarodowej;
 - wymiar wschodni polskiej polityki zagranicznej;
 - dialog polsko-żydowski – wspólne dziedzictwo i przyszłość;
 - rola Polski w procesie integracji państw Bałkanów Zachodnich z UE.

W perspektywie 2023-2033 Program będzie rozwijał i wzmocniał organizacje zaangażowane we współpracę międzynarodową i dyplomację publiczną, podnosząc ich potencjał realizacji zadań i zwiększając pulę podmiotów zdolnych do brania udziału w konkursach MSZ, MKiDN oraz pozostałych programach NIW-CRSO.

Z finansowania w ramach Programu wyłączone będą wkłady własne oraz materialna pomoc humanitarna, ponieważ wsparcie tych działań jest możliwe z innych źródeł, zarówno w MSZ, jak i w NIW-CRSO.

Geograficzne i tematyczne obszary wsparcia będą każdorazowo określone w regulaminach konkursowych Programu, przy współpracy z Radą Programu. Projekty wykraczające poza te obszary będą możliwe do realizacji, o ile będą jednoznacznie przyczyniać się do osiągnięcia celów sformułowanych w SPPZ.

2.2. Ramy prawne Programu

Zgodnie z ustawą z dnia 17 września 2017 roku o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, instytucja ta jest agencją wykonawczą w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, właściwą w sprawach wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Podstawę prawną dla Programu stanowi art. 23 UoNIW, zgodnie z którym NIW-CRSO zarządza programami wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, które w drodze uchwały przyjmuje Rada Ministrów.

Na podstawie art. 24 ust. 1 UoNIW do zadań NIW-CRSO należy realizacja działań na rzecz wspierania rozwoju wspólnoty obywatelskiej i społeczeństwa obywatelskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności przez zwiększanie instytucjonalnej sprawności organizacji pozarządowych oraz innych zorganizowanych form społeczeństwa obywatelskiego, ich niezależności oraz profesjonalizmu, przy jednoczesnym zachowaniu ich obywatelskiego charakteru. Do zadań NIW-CRSO należy także edukacja obywatelska i kształtowanie postaw obywatelskich oraz wspieranie zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w realizację zadań z zakresu edukacji formalnej i pozaformalnej (art. 24 ust. 3 pkt 6).

Równocześnie, zgodnie z art. 31 UoNIW, w ramach programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego NIW-CRSO może dofinansować rozwój instytucjonalny organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. UoDPPiW, w tym kosztów organizacyjnych i administracyjnych ich działalności. Zapisy te wyznaczają zakres przedmiotowy i podmiotowy wsparcia, które będzie udzielane w ramach niniejszego Programu.

Organizacje pozarządowe są dziś coraz częściej zaangażowane w działania, których rodzaj i skala przekraczają granice RP. Dotyczy to zarówno współpracy z partnerami z UE, jak i zadań realizowanych w innych państwach europejskich, państwach-beneficjentach Polskiej Pomocy,

i wszędzie tam, gdzie polscy obywatele biorą udział w projektach zgodnych z oficjalnymi celami polityki zagranicznej RP. Zgodnie z art. 24 ust. 3 pkt 1 do zadań NIW-CRSO należy wspieranie zaangażowania obywateli, organizacji pozarządowych oraz innych zorganizowanych form społeczeństwa obywatelskiego w życie publiczne, procesy kształtowania polityk publicznych i podejmowania decyzji, a także udział w realizacji międzynarodowych programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Z punktu widzenia przepisów UoDPPiW, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 33, w ramach Programu NIW-CRSO prowadzi działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 tejże ustawy oraz działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, stanowiącą działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 13 ustawy.

Przy wdrażaniu Programu będą stosowane przepisy UoDPPiW dotyczące prowadzenia działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych. Program realizuje określoną w art. 5 UoDPPiW zasadę współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu działalności w sferze zadań publicznych.

Wsparcie udzielone w ramach Programu będzie zatem wsparciem działalności pożytku publicznego, prowadzonej przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 UoDPPiW i obejmujących – w powiązaniu z celami polskiej polityki zagranicznej - zadania w zakresie m.in:

- promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą,
- działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- pomocy Polonii i Polakom za granicą,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działalności na rzecz integracji cudzoziemców,
- promocji i organizacji wolontariatu,

- turystyki i krajoznawstwa,
- pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
- upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania.

Biorąc pod uwagę finansowanie oraz cele Programu, znaczenie ma także ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 227). Na mocy art. 88a tworzy ona FWRSO, którego dysponentem jest Przewodniczący Komitetu i którego przychodem jest 4% wpływów z dopłat z gier objętych monopolem państwa. Środki te mogą stanowić źródło finansowania realizacji Programu. Zgodnie z art. 88a ust. 5 ww. ustawy wydatki FWRSO są przeznaczone na:

- działania nastawione na przygotowanie i wdrożenie systemowych rozwiązań służących wzmocnieniu i podniesieniu jakości działania całego sektora pozarządowego lub jego znaczących części (branż, środowisk),
- wspieranie rozwoju porozumień organizacji, platform współpracy, reprezentacji środowisk organizacji sektora pozarządowego,
- wspieranie działań statutowych organizacji sektora pozarządowego,
- rozwój instytucjonalny organizacji, w tym: budowanie stabilnych podstaw ich dalszego funkcjonowania, tworzenie perspektywicznych planów działania i finansowania, podnoszenie standardów pracy i zarządzania organizacją.

Podkreślić należy, że wszystkie programy wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przygotowywane przez Komitet ds. Pożytku Publicznego skierowane są na rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej. Ten główny cel realizowany przez wszystkie Programy łączy i spaja podejmowane na ich podstawie różne działania. Wśród wdrażanych dotychczas programów realizujących powyższy cel należy wskazać:

- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030¹³,
- Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 (PROO)¹⁴,
- Rządowy Program Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030¹⁵
- Korpus Solidarności – Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030¹⁶.

Program nie jest wymieniany lub wskazywany wprost w dokumentach strategicznych jak SOR oraz SRKS. W związku z powyższym nie jest programem rozwoju w rozumieniu art. 15 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 i 412) z uwagi na fakt, że nie realizuje wprost celów zawartych w strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3 tej ustawy. Program nie jest również programem wieloletnim w rozumieniu art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.), tzn. nie został ustanowiony przez Radę Ministrów w celu realizacji strategii przyjętych przez Radę Ministrów.

3. Definicja i zakres współpracy międzynarodowej i dyplomacji obywatelskiej na potrzeby Programu

W interpretacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, **dyplomacja publiczna obejmuje działania o charakterze strategicznym, koordynacyjnym i wykonawczym, które poprzez**

¹³ Uchwała Nr 194/2020 Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030”.

¹⁴ Uchwała nr 104/2018 Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2018 r. w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”.

¹⁵ Uchwała nr138/2018 Rady Ministrów z dnia 2 października 2018 r. w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Rządowy Program Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030”.

¹⁶ Uchwała nr137/2018 Rady Ministrów z dnia 2 października 2018 r. w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Korpus Solidarności – Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030”.

*kształtowanie postaw społecznych i opinii publicznej za granicą mają na celu uzyskanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu i polityki zagranicznej RP.*¹⁷

*Wykorzystanie mechanizmów soft power w dyplomacji publicznej, takich jak promocja polskiej kultury, historii, nauki i innowacji, języka polskiego, edukacji, sportu, turystyki oraz gospodarki, pozwala budować pozytywny wizerunek Polski za granicą i dobre stosunki międzynarodowe. Dyplomacja publiczna odgrywa bardzo ważną rolę obok tradycyjnej dyplomacji, a jej działalność skierowana jest do zagranicznych instytucji, organizacji i społeczeństw.*¹⁸

Jednocześnie, zgodnie z koncepcjami **nowej dyplomacji publicznej**, coraz ważniejszym instrumentem realizacji jej zadań są działania podejmowane przez podmioty pozarządowe (*non-state actors*). Według Beaty Ociepki, dyplomacja publiczna jest w tym ujęciu „*dialogową formą międzynarodowego komunikowania politycznego, które poprzez budowanie wzajemnie korzystnych relacji z partnerami zagranicą, ułatwia realizację celów państwa w środowisku międzynarodowym*”.¹⁹

Szczególnie istotna rola przypada w tym procesie organizacjom obywatelskim, które, będąc strategicznym partnerem państwa polskiego w tworzeniu polskiego kapitału społecznego, coraz częściej budują sieci aktywnych i wielopoziomowych relacji międzynarodowych. Prowadząc działania o zasięgu transgranicznym, aktywni obywatele zrzeszeni w organizacjach współtworzą tym samym wizerunek Polski i realizują zadania, które dla podkreślenia ich oddolnego charakteru bywają określane jako **dyplomacja obywatelska**.

Takie rozumienie dyplomacji obywatelskiej bazuje na koncepcji, wypracowanej przez dyplomację USA, że każdy obywatel może pomagać kształtować stosunki międzynarodowe swojego kraju swoistą polityką „uścisku dłoni”.²⁰ Uczestnikami dyplomacji obywatelskiej mogą być w tym ujęciu wszyscy obywatele - studenci, nauczyciele, sportowcy, artyści, biznesmeni, społecznicy, lub zwykli turyści - którzy chcą się zaangażować w obopólnie korzystny, pogłębiony dialog z obywatelami innych państw, z zastrzeżeniem, że w rozumieniu niniejszego

¹⁷ <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/dyplomacja-publiczna>, dostęp 04.08.2020.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ *Nowa dyplomacja publiczna – perspektywa teorii stosunków międzynarodowych i komunikowania politycznego*. Beata Ociepka, str. 288.

²⁰ <https://diplomacy.state.gov/discover-diplomacy/you-are-a-diplomat/> (dostęp 13.12.2021)

Programu dotyczyć to będzie relacji, których formalnymi animatorami i facylitatorami są organizacje pozarządowe.²¹

Tak pojmowana, dyplomacja obywatelska może zatem zarówno współkształtować pozytywny wizerunek państwa, jak i promować najcenniejsze inicjatywy polskiego sektora obywatelskiego, oferując narzędzia i kanały ich „umiędzynarodowienia”.

Z kolei, przez **współpracę międzynarodową** należy rozumieć wszelką działalność polskich organizacji pozarządowych o zasięgu wykraczającym poza terytorium RP, której beneficjentami częściowo lub całkowicie są obywatele innych państw, w obszarach tematycznych niesprzecznych z celami polskiej polityki zagranicznej.

Zgodnie z SPPZ, zadania polskiej polityki zagranicznej w latach 2017-2021 skupione są wokół trzech priorytetów:

- Bezpieczeństwa – działań służących rozbudowie własnych zdolności obronnych, wzmocnieniu potencjału relacji sojuszniczych Polski w ramach NATO i UE; aktywnej polityce regionalnej;
- Rozwoju – aktywności międzynarodowej służącej rozwojowi gospodarczemu i społecznemu;
- Autorytetu międzynarodowego – czynnika umożliwiającego kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i umacnianie jej wiarygodności w skali europejskiej i globalnej.²²

Działania polskich organizacji pozarządowych na arenie międzynarodowej mogą wpisywać się we wszystkie te priorytety, ze szczególnym uwzględnieniem priorytetu rozwoju i autorytetu międzynarodowego.

²¹ Ibid.

²² Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021, str. 5, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/strategia> (dostęp 14.21.2021)

4. Elementy diagnozy sytuacji organizacji prowadzących działalność międzynarodową

Wraz ze wzrostem mobilności i dostępności, od 1989 r. stopniowo rośnie skala międzynarodowych interakcji z udziałem Polaków – od prywatnych po biznesowe - a wraz z nimi kapitał relacyjny, w którym podstawową rolę odgrywają kontakty międzyludzkie. Wstąpienie Polski do UE i zaangażowanie się w takie międzynarodowe organizacje i formaty jak NATO, Partnerstwo Wschodnie czy Grupa Wyszehradzka skokowo zintensyfikowały kontakty polskich ekspertów (urzędników, naukowców, ludzi biznesu, liderów społecznych) z ich odpowiednikami z innych państw. Tradycyjnie duże znaczenie mają więzi transatlantyckie, a także relacje ze środowiskami Polonii i Polaków na Wschodzie. Do tego dochodzą nowe, rozwijające się formaty współpracy w obrębie Europy Środkowej, takie jak Inicjatywa Trójmorza.

Duża część tych relacji przypada na projekty międzynarodowe realizowane przez wyspecjalizowane organizacje pozarządowe z dużym *know-how* dotyczącym działalności w środowiskach zróżnicowanych kulturowo. Przykładowo, w ramach Polskiej Pomocy, organizacje pozarządowe są zaangażowane w skomplikowane działania w wymiarze pomocy rozwojowej i humanitarnej, które wynikają z zobowiązań Polski jako państwa rozwiniętego. Do grona podmiotów o podobnym unikalnym doświadczeniu zaliczyć można również podmioty realizujące posługę w ramach działalności misyjnej Kościoła Katolickiego. Istnieje wiele innych przykładów organizacji społeczeństwa obywatelskiego realizujących skomplikowane projekty w obszarze kultury, dialogu, wymiany międzynarodowej w ramach konkursów MSZ i/lub MKIDN i/lub horyzontalnych programów wsparcia NIW-CRSO.

Konieczność dostosowania się do wyzwań współczesności, takich jak pojawienie się międzynarodowej opinii publicznej, społeczności internetowych, przenikanie się granic polityki wewnętrznej i zagranicznej w krajowej debacie politycznej²³, czy zwiększająca się obecność *non-state actors* w obszarach zarezerwowanych do tej pory dla tradycyjnych

²³ *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power through Public Diplomacy*, Montreal 2009, Evan H. Potter, str. 39.

państwowych podmiotów i form uprawiania dyplomacji sprawia, że wzmocnienie i uwolnienie dodatkowych zasobów niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego staje się jednym ze strategicznych wyzwań dyplomacji publicznej XXI wieku, w tym dyplomacji obywatelskiej.

Pełne wykorzystanie tkwiącego w oddolnych, zorganizowanych bi- i multilateralnych projektach *grassroots diplomacy* kapitału zaufania i wynikającego stąd potencjału pozytywnego oddziaływania na wizerunek Polski w oczach międzynarodowej opinii publicznej wymaga utworzenia tematycznej ścieżki wsparcia rozwoju instytucjonalnego dla już istniejących i planowanych inicjatyw w zakresie dyplomacji obywatelskiej. Rolą państwa jest bycie inicjatorem, facylitatorem i katalizatorem tych działań, podczas gdy ich treść – komunikacja interpersonalna, budowanie więzi i zaufania – powinna pozostawać w gestii zaangażowanych obywateli.²⁴

Działania realizowane przez organizacje obywatelskie to w dużej mierze zadania publiczne zlecane przez organy administracji publicznej, i organizacje realizujące projekty na arenie międzynarodowej nie są tu wyjątkiem, zarówno pod względem *modus operandi*, jak i napotykanym barier. Kluczowym elementem reformy III sektora, działającym w systemowy sposób na rzecz długofalowej poprawy sytuacji organizacji pozarządowych jest przyjęty w 2018 r. uchwałą Rady Ministrów Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich PROO. Wykonana na potrzeby PROO analiza jako jedną z najważniejszych barier dla rozwoju instytucjonalnego NGO oraz budowania trwałych podstaw dla skutecznej realizacji działań misyjnych wskazywała w 2017 r. brak stabilnego finansowania.²⁵

Wdrażane od 2017 r. nowe systemowe narzędzia wsparcia, ze względu na ogromny popyt przekraczający możliwości finansowania w ramach konkursów, nie są w stanie od razu wyeliminować sytuacji, w których organizacje koncentrują się na zapewnieniu finansowania dla zaspokojenia bieżących, doraźnych potrzeb oraz realizacji konkretnych,

²⁴ A *Typology of People-to-People Diplomacy*, Kadir Jun Ayhan, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/typology-people-people-diplomacy> (dostęp z 14.12.2021)

²⁵ Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030, str. 36-38.

krótkoterminowych projektów – zleconych zadań publicznych – zamiast realizacji długofalowych i długoterminowych strategii.

Program PROO umożliwił aplikowanie o środki na rozwój instytucjonalny i realizację misji wielu organizacjom wykonującym zadania poza granicami Polski, jednakże dla zapewnienia stabilnych warunków rozwoju dla tej kategorii organizacji jako całości, niezbędne jest systemowe rozwiązanie, umożliwiające stałe, punktowe wsparcie działań o profilu międzynarodowym.

Dla wykorzystania potencjału polskich organizacji pozarządowych w realizacji zadań o zasięgu międzynarodowym potrzebne jest wsparcie instytucjonalne, tak by mogły one efektywnie wypełniać swoją rolę zarówno w wymiarze merytorycznym, jak i organizacyjnym oraz doskonalić ofertę programową, łącząc budowanie porozumienia między narodami z osobistym rozwojem zaangażowanych w ten proces obywateli.

Stale wzmacnianie kapitału ludzkiego organizacji, w tym podnoszenie kompetencji i umiejętności ich członków, pracowników i wolontariuszy, jest istotne dla całego III sektora, ale szczególnie palące w przypadku organizacji prowadzących działalność międzynarodową, które ze względu na specyfikę swoich zadań (współpraca rozwojowa, pomoc humanitarna, polityka historyczna, dyplomacja publiczna) potrzebują osób o wysokich kwalifikacjach, znających języki obce, posiadających kompetencje w komunikacji międzykulturowej lub po prostu dobrą znajomość realiów państw, z którymi prowadzona jest współpraca.

Dlatego też, ze względu na znaczenie dla wizerunku międzynarodowego i budowy *soft power* Polski, jakie ma dyplomacja publiczna, kulturalna i ekonomiczna a także działania w zakresie pomocy humanitarnej i rozwojowej, **wskazane jest objęcie organizacji aktywnych na arenie międzynarodowej długofalowym, strategicznym wsparciem państwa w ramach dodatkowej ścieżki finansowania**, analogicznie do wyodrębnionych i realizowanych przez NIW-CRSO programów wspierających think-tanki obywatelskie, media obywatelskie i organizacje strażnicze, uniwersytety ludowe, organizacje harcerskie, wolontariat długoterminowy, międzynarodowe domy spotkań młodzieży i poradnictwo obywatelskie.

Prezentowany Program ma tę samą wieloletnią perspektywę, co uruchomione już dotychczas i wdrażane przez Narodowy Instytut Wolności programy wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w rozumieniu art. 23 ustawy z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

W raporcie Klon/ Jawor z 2015 r. pokazano, że liczba organizacji pozarządowych deklarujących szeroko rozumianą działalność międzynarodową jako „główną” wyniosła 1%, natomiast jako jedną z dziedzin działalności wskazało ją 6% badanych organizacji.²⁶ Również w 2015 r. 10%, a w 2018 r. 9% organizacji zadeklarowało, że skala ich działań obejmuje również inne kraje.²⁷

Wgląd w międzynarodowy wymiar działalności polskich organizacji w zależności od branży pokazuje duże zróżnicowanie. W badaniu z 2015 r. międzynarodowy zasięg najczęściej deklarowały organizacje zajmujące się kulturą i sztuką (45%), ochroną zdrowia (42%), a następnie edukacją i wychowaniem oraz usługami socjalnymi i pomocą społeczną (odpowiednio po 39%). Odnotowano również organizacje działające w sferze sportu, turystyki, rekreacji i hobby (30%), a także rozwoju lokalnego (25%).²⁸ Z kolei do międzynarodowych związków, federacji bądź sieci organizacji pozarządowych należy 6% polskich stowarzyszeń i fundacji (Klon/ Jawor 2015). Już w latach 2000 liczbę ponadnarodowych sieci NGO szacowano na ponad 20.000.²⁹

Raport z badania „*Analiza beneficjentów priorytetu 4 Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030*” zrealizowany na zamówienie NIW-CRSO przez Biuro Badań Społecznych Question-Mark wskazuje, że działalnością międzynarodową zajmowało się 28,3% z badanych organizacji.³⁰

²⁶ *Kondycja polskich organizacji pozarządowych 2015*, raport Stowarzyszenia Klon/ Jawor, str. 143.

²⁷ *Kondycja polskich organizacji pozarządowych 2018*, raport Stowarzyszenia Klon/ Jawor str. 10.

²⁸ *Kondycja polskich organizacji pozarządowych 2015*, raport Stowarzyszenia Klon/ Jawor, str. 148.

²⁹ *Public Diplomacy*, Mark Leonard, str. 56.

³⁰ *Analiza beneficjentów priorytetu 4 Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030*, raport Biura Badań Społecznych Question-Mark, str. 31.

Powyższe dane, wraz z takimi wskaźnikami jak poziom zainteresowania konkursami MSZ czy liczba wniosków o tematyce międzynarodowej, składanych do pozostałych programów NIW-CRSO, pozwalają wstępnie oszacować potencjalny popyt na program wsparcia tematycznego jako znaczący.

Praktyczne problemy, z jakimi mogą borykać się organizacje pozarządowe zaangażowane we współpracę międzynarodową, pomoc rozwojową i dyplomację publiczną to:

- brak płynności finansowej – problem ten wiąże się z brakiem stabilizacji finansowej i stałych źródeł finansowania;
- duża rotacja pracowników, powodowana przez brak stabilnego zatrudnienia i brak możliwości zapewnienia etatów przy jednoczesnym posiadaniu przez nich atrakcyjnych na rynku pracy kompetencji (międzykulturowych, językowych);
- wysokie koszty związane z działaniami typowymi dla międzynarodowego profilu działalności: koniecznością odbywania podróży, tłumaczeń, organizowania wydarzeń poza granicami Polski, pokrywania kosztów pobytu i podróży zagranicznych gości;
- brak środków na wkład własny wymagany w większości konkursów grantowych.

Pokrywa się to w dużej części z barierami rozwoju wskazanymi w przywołanym wcześniej badaniu beneficjentów PROO, takimi jak: brak stabilności finansowej i deficyt środków finansowych, bariery i trudności formalne i legislacyjne oraz deficyt wsparcia instytucjonalnego, deficyty kadrowe i trudności w utrzymaniu zatrudnienia.³¹

Najbardziej dotkliwym rezultatem niestabilnej sytuacji finansowej jest, pomijając konieczność rezygnacji z działalności lub jej znacznego ograniczenia, brak możliwości długofalowego planowania rozwoju organizacji.

Dla analizy sytuacji finansowej organizacji realizujących projekty w ramach konkursów na zadania publiczne ma również ogromne znaczenie fakt, iż realizacja działań odbywa się najczęściej w okresie lipiec – grudzień. Podmioty realizujące stałe działania w przypadku braku innych źródeł finansowania mogą być zatem narażone na ryzyko dyskontynuacji projektów i przestoje w działalności.

³¹ Ibid., str. 3.

Korzyści z uruchomienia dodatkowych narzędzi wsparcia działalności międzynarodowej podnosiły wielokrotnie same organizacje. Przykładowo, postulaty wsparcia instytucjonalnego zgłaszane były podczas roboczych spotkań, organizowanych przez departament pomocy humanitarnej KPRM. Ponadto, wiele rekomendacji wybrzmiało w trakcie debaty eksperckiej zorganizowanej przez NIW-CRSO we współpracy z grupą organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc humanitarną i rozwojową, w której uczestniczyli przedstawiciele m.in. Polskiej Misji Medycznej, Polskiej Akcji Humanitarnej, Fundacji im. Ojca Werenfrieda Pomoc Kościołowi w Potrzebie, Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej, Caritas Polska.³²

Przedstawiciele organizacji wymieniali m.in. takie bariery rozwojowe, jak:

- brak zaplecza edukacyjnego i szkoleniowego,
- brak dostatecznych środków na utrzymanie wyspecjalizowanej kadry,
- trudność w aplikowaniu o środki w konkursach, w których istnieje dolny próg wysokości budżetu organizacji,
- dyskontynuacja projektów ze względów proceduralnych (przerwy między konkursami) w kluczowych momentach roku - styczniu i lutym,
- brak możliwości wprowadzania wolontariuszy z Polski do projektów międzynarodowych na większą skalę.

Kolejnym istotnym aspektem wsparcia instytucjonalnego w długofalowej perspektywie jest także **zwiększenie konkurencyjności** polskich organizacji pozarządowych w działaniach zagranicznych. Budowa potencjału organizacyjnego i finansowego jest ważna m.in. dla uzyskania zdolności absorbowania większych niż obecnie środków na pomoc humanitarną w konkursach UE.³³ Jedynie wsparcie polskiego państwa może dać dostateczny impuls rozwojowy i pomóc organizacjom dołączyć do grona większych podmiotów w skali europejskiej i globalnej.

³² Porównaj wypowiedzi eksperckie podczas debaty NIW-CRSO „Polska pomoc humanitarna – dziś i jutro” <https://www.youtube.com/watch?v=fti9r1ZKVq4> (dostęp 14.12.2021)

³³ Ibid.

Warto w tym kontekście zauważyć, że zgodnie z danymi MSZ, rocznie na pomoc rozwojową Polska wydaje ok. 2,9 mld zł, co odpowiada ok. 0,14 proc. naszego dochodu narodowego brutto. Tymczasem, zgodnie z deklaracją zawartą w Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2021-2030 „Solidarność dla rozwoju” do 2030 r. państwo polskie będzie dążyć do zwiększenia tej pomocy do poziomu 0,33 proc. Oznacza to tym bardziej konieczność analogicznego zwiększenia potencjału polskich organizacji pozarządowych, by były w stanie sprawnie reagować na nowe wyzwania.³⁴

5. Cele Programu

Celem Programu jest poszerzenie obywatelskiego wymiaru polskiej dyplomacji publicznej, a tym samym zwiększenie jej potencjału, skuteczności i zasięgu.

Metodą realizacji celu jest systemowe wspieranie rozwoju instytucjonalnego i działalności statutowej organizacji pozarządowych, prowadzących zgodnie z SPPZ³⁵ działania na arenie międzynarodowej, a tym samym trwałe zwiększanie ich zasięgu oddziaływania, zdolności operacyjnej, stabilności finansowo-organizacyjnej, kapitału intelektualnego, oraz ułatwienie dostępu do takiej działalności dla zainteresowanych obywateli.

Realizacja Programu obejmie:

- wzmacnianie potencjału instytucjonalnego polskich organizacji poprzez tworzenie warunków do ich stabilizacji organizacyjno-finansowej, przy jednoczesnym podnoszeniu jakości oraz zwiększaniu zasięgu i dostępności ich działalności statutowej,
- zwiększanie zasięgu partycypacji i interakcji polskich organizacji w ponadnarodowych sieciach i platformach współpracy,

³⁴ <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/wieloletni-program-wspolpracy-rozwojowej-na-lata-20212030-solidarnosc-dla-rozwoju> (dostęp 14.12.2021)

³⁵ Konieczna jest aktualizacja priorytetów po przyjęciu Strategii Polskiej Polityki Zagranicznej na lata 2022-2025

- działania na rzecz zwiększenia liczby i podniesienia jakości projektów w zakresie dyplomacji publicznej, skierowanych do zagranicznych społeczeństw na ich szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym,
- wzmacnianie kapitału relacyjnego polskich organizacji poprzez promowanie dyplomacji obywatelskiej i wspieranie działań zmierzających do nawiązywania i animowania przez obywateli relacji P2P, w tym upowszechniania dobrych praktyk.

Zadaniem perspektywicznym jest wzrost liczby i zarazem stabilności finansowo-organizacyjnej podmiotów i inicjatyw obywatelskich, których aktywność na arenie międzynarodowej będzie przyczyniać się do budowania pozytywnego wizerunku Polski. Realizacja tego zadania będzie sprzyjać powstaniu otoczenia organizacyjnego, tworzącego kulturę strategicznej współpracy niezależnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i instytucji państwa polskiego w zakresie promowania i nawiązywania kontaktów między społeczeństwami w Unii Europejskiej i poza nią, promowania solidarności i zrozumienia międzykulturowego, a także w innych obszarach pożytku publicznego, w których organizacje pozarządowe dysponują unikalnym doświadczeniem, kompetencjami i zasobami ludzkimi.

Cele szczegółowe Programu zdefiniowane są następująco:

Cel 1. Wzrost liczebności i aktywności polskich organizacji pozarządowych posiadających zasoby i kompetencje do działalności na arenie międzynarodowej

W ramach tego celu szczegółowego Program będzie dążył do podnoszenia kapitału intelektualnego - organizacyjnego, ludzkiego i relacyjnego – organizacji, będących obecnymi i potencjalnymi interesariuszami programów dotacyjnych MSZ i NIW-CRSO. Wzrost potencjału organizacji powinien się przekładać na ich zwiększoną partycypację i aktywność na arenie międzynarodowej, udział w ciałach dialogu, rozbudowywanie sieci kontaktów, budowanie nowych partnerstw, pozyskiwanie nowych kompetencji eksperckich, udział w projektach o wyższym stopniu zaawansowania lub wymogów formalnych. Docelowo, pozwoli to zbudować grupę organizacji zdolnych do długofalowej, strategicznej współpracy z państwem polskim, a także zwiększy obecność i rozpoznawalność polskich organizacji społeczeństwa

obywatelskiego na arenie międzynarodowej, zapewniając tym samym wyraźniejszy głos poglądom uwzględniającym polski punkt widzenia w międzynarodowym obiegu eksperckim i informacyjnym.

Cel 2. Wzrost rozpoznawalności, dostępności i jakości polskiej oferty informacyjno-educacyjnej, naukowo-badawczej, kulturalnej i publicystycznej dla osób nieposługujących się językiem polskim

W ramach tego celu szczegółowego Program będzie dążył do wzmocnienia jednej z kluczowych kompetencji wszystkich organizacji i środowisk angażujących się we współpracę międzynarodową, jaką jest zdolność do utrzymywania stałych, rozpoznawalnych i skutecznych kanałów komunikacji z odbiorcami nieposługującymi się językiem polskim. Obejmuje to m.in. systemowe rozwiązania w zakresie tłumaczenia zaawansowanych treści zarówno na główne języki międzynarodowej komunikacji, jak i na pozostałe języki państw-partnerów projektów, w celu docierania do społeczności międzynarodowych z informacją i wiedzą o Polsce w ich rodzimych językach.

UE zapewnia tłumaczenie kluczowych treści na wszystkie języki członkowskie, natomiast np. w relacjach w ramach formatów regionalnych w Europie Środkowej i Wschodniej, takich jak Grupa Wyszehradzka, Inicjatywa Trójmorza, czy relacje z państwami sąsiadującymi z UE, istnieje nadal deficyt treści przetłumaczonych na języki narodowe.

Osobną, lecz równie ważną grupą odbiorców będą przebywający w Polsce cudzoziemcy – turyści, studenci, pracownicy kontraktowi, uczestnicy wymian – którym Program otworzy możliwość dostępu do atrakcyjnych i wiarygodnych treści o Polsce, zarówno bieżących informacji, jak i bardziej zaawansowanej wiedzy.

Cel 3. Zwiększenie intensywności relacji na poziomie P2P z udziałem polskich obywateli i organizacji

W ramach tego celu szczegółowego Program będzie inicjował i ułatwiał nawiązywanie i animowanie relacji P2P, a także dążył do promowania i uświadamiania potencjalnej pozytywnej roli obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w relacjach

międzynarodowych. Dodatkowym elementem będzie promocja i umiędzynarodowienie działań programu Korpus Solidarności.

Upowszechnieniu, w formie np. konferencji, publikacji i poradników, powinny podlegać rezultaty uzyskane na wskutek wsparcia otrzymanego w ramach Programu, a także dobre praktyki i wypracowane powtarzalne formaty w zakresie np. wizyt studyjnych, wymian młodzieżowych, staży wolontariackich i eksperckich, warsztatów, możliwe do multiplikacji w poszczególnych regionach oraz środowiskach.

6. Priorytety Programu

Dotacje w ramach Programu udzielane będą na:

- rozwój działalności statutowej organizacji (minimalnie 70% dotacji)
- rozwój instytucjonalny organizacji (maksymalnie do 30% dotacji) jako uzupełnienie działalności statutowej, w tym: budowanie stabilnych podstaw ich dalszego funkcjonowania, tworzenie perspektywicznych planów działania i finansowania, podnoszenie standardów pracy i zarządzania organizacją,
- wzrost partycypacji i usieciowienia polskich organizacji na arenie międzynarodowej,
- rozwój wymiany międzynarodowej i dyplomacji obywatelskiej (relacji P2P)

Kluczowe będzie przedstawienie spójnego pomysłu na działalność statutową, oraz komplementarnego wobec planowanego projektu wiarygodnego programu rozwoju instytucjonalnego obejmującego zarówno techniczne, organizacyjne, jak i merytoryczne aspekty działalności danego podmiotu. Podczas procedury wyboru organizacji, które uzyskają dotację, brane pod uwagę będą między innymi planowane działania służące budowie autorytetu, rozpoznawalności i dobrych relacji w wymiarze międzynarodowym, a także działania mające na celu dywersyfikację źródeł finansowania.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać podmioty, które już prowadzą działalność o zasięgu międzynarodowym, lub planują jej rozpoczęcie. Działalność ta może stanowić główny przedmiot działalności prowadzonej przez organizację, może stanowić również rozwinięcie prowadzonej obecnie działalności.

Wsparcie w ramach Programu będzie także dostępne dla projektów zakładających udział Polonii i Polaków na Wschodzie, o ile beneficjentami działań będą grupy odbiorców nieposługujących się językiem polskim.

Wartość dodaną stanowią będą projekty:

- Uwzględniające działania budujące model współpracy, wymiany informacji i promocji z polskimi placówkami dyplomatycznymi za granicą, Instytutami Polskimi, przedstawicielstwami handlowymi i naukowymi, instytucjami kultury, a także polskimi przedsiębiorcami,
- proponujące opracowanie kompletnych, powtarzalnych formatów, możliwych do multiplikacji w poszczególnych regionach oraz środowiskach,
- rozwijające formalne lub nieformalne porozumienia podmiotów, co przekłada się na znacząco większą skuteczność działań informacyjnych i promocyjnych oraz wymianę wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk w odniesieniu do programów i metod, a także aspektów organizacyjnych,
- wykorzystujące lokalne postacie i wydarzenia posiadające odniesienia do Polski do budowania narracji pozwalającej je zinternalizować i zintegrować z lokalnymi narracjami.

Ilustracyjne wykorzystanie lokalnego kontekstu na przykładzie Kanady i działalności lokalnej organizacji Polonia Canadian Institute for Historical Studies:³⁶

- ✓ *edukacja o II WŚ, Powstaniu Warszawskim i polskich stratach wojennych przez pokazanie udziału kanadyjskich lotników w lotach nad Polskę*
- ✓ *edukacja o rozbiorach Polski i powstaniach narodowych przez eksponowanie postaci Kazimierza Stanisława Gzowskiego, powstańca zasłużonego dla historii Kanady i byłego administratora prowincji Ontario*

³⁶ Porównaj takie przykłady działalności Polonia Canadian Institute for Historical Studies (London, Ontario) jak wystawa w Niagara-on-the-Lake Museum: <https://artsandculture.google.com/story/5gXRwQnYiYr5Iw>, wystawy o kanadyjskich lotnikach Canadian Aviators Help Warsaw During the Uprising : <http://london.ctvnews.ca/video?clipId=650231>, <https://www.theobserver.ca/2015/08/14/exhibit-honouring-canadian-contribution-to-warsaw-uprising-in-sarnia-to-end-of-august>, czy wystawa o zniszczeniach Warszawy: <https://dzieje.pl/wystawy/kanadyjska-wystawa-o-zniszczeniach-warszawy-w-1939-r>

- ✓ edukacja o odrodzeniu Polski przez lokalne eksponowanie historii obozu szkoleniowego dla Błękitnej Armii gen. Hallera w Niagara-on-the-Lake

Priorytet 1. Wzrost potencjału polskich organizacji aktywnych na arenie międzynarodowej.

Dotacja w ramach Priorytetu 1 będzie mogła zostać przeznaczona m.in. na **wieloletnie projekty**, obejmujące **działalność statutową** (min. 70% wysokości dotacji), w powiązaniu z **rozwojem instytucjonalnym** (maks. 30% wysokości dotacji), obejmującym wszelkie działania zwiększające potencjał i zdolności operacyjne organizacji w realizowaniu projektów zagranicą oraz budowaniu rozpoznawalności i wiarygodności w relacjach z zagranicznymi grupami odbiorców nieposługującymi się językiem polskim.

Rozwój instytucjonalny w ramach wszystkich ścieżek może obejmować m.in.:

- wszelkie działania zwiększające długofalowy potencjał dotarcia do zagranicznych grup odbiorców: tłumaczenie, *proofreading*, zakup usług, zakup sprzętu i oprogramowania,
- zakup wyposażenia i usług niezbędnych do zwiększenia potencjału technicznego, w tym np. dostosowanie stron internetowych, zakup oprogramowania, inwestycje w sprzęt nagrywający itd.,
- koszty podróży związanych z działaniami statutowymi i realizowanymi projektami,
- tworzenie perspektywicznych planów działania i finansowania, w tym wzmocnienie organizacji w zakresie fundraisingu i przyszłej dywersyfikacji źródeł pozyskiwania środków na działalność,
- podnoszenie standardów pracy i zarządzania organizacją,
- podnoszenie umiejętności, kompetencji i kwalifikacji pracowników organizacji,
- rozwój infrastruktury organizacji, w tym wynajem, adaptację i remonty pomieszczeń.

W ramach Programu nie będą finansowane:

- wkłady własne
- doraźna pomoc humanitarna rozumiana jako zakup leków, żywności, odzieży itp.

- doraźne akcje ratownicze

Ścieżka 1a. Partycypacja i sieciowanie

W ramach ścieżki 1a, dotacja będzie mogła zostać przeznaczona na działania obejmujące w szczególności:

- działalność szkoleniową i ekspercką, budowanie zaplecza szkoleniowego i eksperckiego środowiska organizacji aktywnych na arenie międzynarodowej;
- aktywne, regularne uczestnictwo w branżowych, ponadnarodowych ciałach eksperckich (koalicje i federacje NGO, ciała dialogu międzysektorowego, platformy think-tanków, grupy robocze)
- sieciowanie organizacji o podobnym profilu i/lub udział w animowaniu formatów międzynarodowej współpracy podmiotów społeczeństwa obywatelskiego;
- regularne, stacjonarne działania zagranicą w ramach dyplomacji publicznej, ekonomicznej, kulturalnej, a także pomocy rozwojowej i humanitarnej, adresowane do zagranicznych społeczności na różnych szczeblach od centralnego po lokalny, z istotnym wkładem merytorycznym polskich ekspertów: szkolenia, seminaria, warsztaty, fora, debaty, konferencje, wystawy, wydarzenia kulturalne itd.;
- wspólne reprezentowanie polskiego społeczeństwa obywatelskiego za granicą: dofinansowanie wynajmu i adaptacji pomieszczeń za granicą dla sieci/ koalicji/ porozumień organizacji;
- działania poszerzające wiedzę na temat postrzegania Polski i Polaków zagranicą: badania socjologiczne: grupy fokusowe, sondaże, wywiady, badania opinii publicznej.

Szczegółowe zasady przyznawania wsparcia w ramach Priorytetu 1. zostaną każdorazowo określone we właściwym regulaminie konkursu. Regulamin konkursu będzie określał kryteria formalne i merytoryczne oceny ofert oraz procedurę wyboru organizacji które uzyskają dofinansowanie swojej działalności w ramach Programu.

Przykłady:

- ✓ *Stworzenie międzynarodowej platformy think-tanków, lub innych branżowych organizacji;*
- ✓ *Projekt zakładający regularny, stały udział w międzynarodowych ciałach eksperckich;*

- ✓ *Regularna organizacja debat, konferencji, spotkań, wystaw, klubów dyskusyjnych itp. zagranicą;*
- ✓ *Hub/ przedstawicielstwo grupy organizacji za granicą;*
- ✓ *Adresowany do społeczności lokalnej projekt, popularyzujący lokalne postacie i wydarzenia, posiadające historyczne, kulturowe lub inne powiązania z Polską, i poprzez to przybliżające tematykę polską;*
- ✓ *Projekt angażujący polskie postacie ze świata sportu, kultury, mediów w działania skierowane do społeczności lokalnych nieposługujących się językiem polskim*

Ścieżka 1b. Działalność informacyjna, edukacyjna i promocyjna o Polsce, skierowana do osób nieposługujących się językiem polskim

W ramach ścieżki 1b, dotacja w ramach Priorytetu 1 będzie mogła zostać przeznaczona na działania obejmujące w szczególności:

- kanały komunikacji przybliżające w sposób regularny polską tematykę, wykorzystujące narzędzie takie jak platformy internetowe, media społecznościowe, audycje Youtube, blogi, video-blogi, newslettery, podcasty itd.;
- media obywatelskie i obywatelskie dziennikarstwo dostosowane do potrzeb osób nieposługujących się językiem polskim (prowadzone w języku obcym lub tłumaczone);
- wytwarzanie autorskich treści lub dostosowanie istniejących treści w języku polskim do potrzeb osób nieposługujących się językiem polskim poprzez tłumaczenia, *proofreading*, napisy, lektorów itd.;
- produkcja treści video (filmów dokumentalnych, reportaży, programów publicystycznych, spotów, video-blogów) w jakości internetowej i/lub telewizyjnej jakości emisyjnej (np. w partnerstwie z TVP);
- projekty pozwalające na wymianę myśli i poglądów, adresowane do osób nieposługujących się językiem polskim: debaty, panele dyskusyjne, seminaria itd.;
- udział zagranicznych ekspertów, gości, prelegentów, lektorów, autorów i innych *native-speakerów* w realizowanych projektach;

- udział polskich ekspertów, gości, prelegentów, autorów, lektorów w realizowanych projektach;
- opracowanie graficzne publikacji do samodzielnego wydruku i/lub niskonakładowe, specjalistyczne publikacje w językach obcych;
- współpraca z partnerami zagranicznymi (wymiana materiałów, wspólne wytwarzanie treści);

Przykłady:

- ✓ *Prowadzenie portalu w języku obcym;*
- ✓ *Cykl spotkań dyskusyjnych dla publiczności nieposługującej się językiem polskim;*
- ✓ *Publikowanie cyklicznego vlogu w języku obcym z udziałem zagranicznych ekspertów;*
- ✓ *Tłumaczenie polskich filmów na YT z napisami w językach obcych;*
- ✓ *Produkowanie materiałów video z realizowanych projektów (np. w ramach Polskiej Pomocy) w internetowej i/lub telewizyjnej jakości emisyjnej*

Priorytet 2. Dyplomacja obywatelska: budowa relacji na poziomie P2P

Ścieżka 2a. Wizyty studyjne i inne formy interakcji obywateli

Dotacja w ramach ścieżki będzie mogła zostać przeznaczona m.in. na cykliczne, regularne działania obejmujące w szczególności:

- wizyty studyjne do Polski, obejmujące obecnych i przyszłych liderów opinii: dziennikarzy, ekspertów branżowych, samorządowców, działaczy społecznych i politycznych, liderów społeczności lokalnych, młodzieży uniwersyteckiej, działaczy NGO itd.;
- dofinansowanie wyjazdów obywateli Polski w ramach bi- i multilateralnych projektów z partnerem zagranicznym;
- staże eksperckie w Polsce i/lub zagranicą;

- bi- i multilateralne projekty sportowe, amatorskie zawody sportowe, obozy młodzieżowe itd.;
- bi- i multilateralne projekty badawcze, szkoleniowe, edukacyjne, kulturalne, realizowane z udziałem polskich organizacji;

Przykłady:

- ✓ *Zorganizowanie cyklu staży dla ekspertów zagranicznych, zakończonych wspólną publikacją, organizacją debaty itd.*
- ✓ *Wspólny projekt badawczy z udziałem zagranicznych ekspertów, think-tanków itd.*
- ✓ *Zorganizowanie cyklu tematycznych wizyt studyjnych;*
- ✓ *Zorganizowanie wspólnie z partnerem zagranicznym projektu adresowanego do zagranicznej społeczności lokalnej, z udziałem polskich ekspertów*

Ścieżka 2b. Działania międzynarodowe w obszarze wolontariatu

Działania w ramach ścieżki 2b skierowane będą do wolontariuszy, koordynatorów, organizatorów oraz otoczenia wolontariatu, zgodnie z rozumieniem tych pojęć zawartym w Programie Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030 Korpus Solidarności. Beneficjenci i uczestnicy projektów nie będą objęci limitem wieku, co umożliwi objęcie działaniami szerokiego spektrum odbiorców, od szkolnych kół wolontariatu, po wolontariat senioralny. W ramach ścieżki preferowana będzie realizacja wieloletnich bi- i/lub multilateralnych projektów, obejmujących realizację długofalowych, regularnych działań zagranicą z udziałem obywateli polskich, lub w Polsce z udziałem obywateli innych państw. Dotacja w ramach ścieżki będzie mogła zostać przeznaczona m.in. na:

- Staże/ pobyty w Polsce dla zagranicznych wolontariuszy i/lub koordynatorów i/lub organizatorów wolontariatu przy współpracy lokalnych i/lub regionalnych partnerów Korpusu Solidarności;
- Staże/ pobyty członków Korpusu Solidarności wolontariuszy i/lub koordynatorów/ i/lub organizatorów wolontariatu zagranicą, realizowane wspólnie z partnerami zagranicznymi;

- Zorganizowanie szkoleń/ wydarzeń/ wizyty studyjnej/ wymiany młodzieży z udziałem członków Korpusu Solidarności, realizowane wspólnie z partnerami zagranicznymi;
- Działania promujące wolontariat w Polsce i zagranicą, przy współpracy lokalnych i/lub regionalnych partnerów Korpusu Solidarności;
- Projekty tworzące wspólne formaty działań partnerów Korpusu Solidarności z organizacjami realizującymi projekty w ramach Polskiej Pomocy, pomocy humanitarnej, i innych konkursów MSZ.

Przykłady:

- ✓ *Zorganizowanie cyklu kilkumiesięcznych pobytów dla zagranicznych wolontariuszy w Polsce, połączonych z wyjazdem członków Korpusu Solidarności do partnerów zagranicznych;*
- ✓ *Zorganizowanie cyklu wizyt studyjnych dla koordynatorów wolontariatu z krajów-beneficjentów Polskiej Pomocy w organizacjach partnerskich Korpusu Solidarności;*
- ✓ *Zorganizowanie projektu regularnej współpracy międzynarodowej szkolnego koła wolontariatu z odpowiednikami z zagranicy.*

Priorytet 3. Wsparcie doraźne

Wsparcie może być udzielone na pokrycie wydatków doraźnych związanych z realizacją zadania będącego reakcją na nieoczekiwane zdarzenia, którego niezbędność wynika z kontekstu bieżącej sytuacji międzynarodowej, i którego wcześniejsze zaplanowanie nie było możliwe:

- Pilna i uzasadniona konieczność zorganizowania wydarzenia, skierowanego do odbiorców nieposługujących się językiem polskim, w Polsce lub zagranicą (np. usługa PR, konferencja prasowa, publikacja, debata, spotkanie grupy NGO)
- Pilna i uzasadniona konieczność zorganizowania wizyty roboczej lub podróży służbowej ekspertów, misji rozpoznawczej, specjalistycznego szkolenia itp.

Przykłady:

- ✓ *Zorganizowanie specjalistycznego szkolenia dla strażaków w kraju-biorcy Polskiej Pomocy w związku z wystąpieniem tam sytuacji klęski żywiołowej;*
- ✓ *Zorganizowanie debaty w prestiżowej lokalizacji zagranicą w celu zdyskontowania pozytywnej reakcji na jakieś wydarzenie lub przeciwnie, zapobieżenia szerzeniu fałszywych narracji dotyczących Polski;*
- ✓ *Zorganizowanie wydarzenia towarzyszącego dużemu międzynarodowemu wydarzeniu, np. szczytowi politycznemu;*
- ✓ *Zorganizowanie pilnej misji rozpoznawczej/ fact-finding mission*

Priorytet 4. Pomoc techniczna

Założeniem priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie sprawnego systemu realizacji Programu w latach 2023–2033. Priorytet gwarantuje środki finansowe na obsługę realizacji Programu i obejmuje swoim zakresem wsparcie wszystkich horyzontalnych działań i procesów z zakresu przygotowania, zarządzania, wdrażania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, informacji i komunikacji, rozpatrywania skarg oraz kontroli i audytu. Pomoc techniczna gwarantuje zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich oraz warunków gwarantujących sprawne działanie Instytucji Zarządzającej, w tym w szczególności niezbędnego zaplecza technicznego dla skutecznej implementacji Programu. W ramach Priorytetu zakłada się m. in. realizację spotkań informacyjnych oraz szkoleń.

6. Rezultaty Programu

6.1. Rozliczanie przez rezultaty

Realizacja zadań zaplanowanych we wniosku o dotację będzie oceniana na podstawie poziomu osiągnięcia wskaźników odnoszących się do rezultatów podjętych działań. W ramach rozliczenia dotacji uzyskanych w Programie beneficjenci będą obligatoryjnie raportować poziom realizacji wskaźników określonych w niniejszym Programie. Rezultaty, przedstawione jako wskaźniki opisujące mierzalne efekty działań finansowanych ze środków Programu, będą integralną częścią wniosku o dotację. Monitorowanie stopnia realizacji całego Programu na poziomie rezultatów będzie odbywało się w cyklu rocznym.

W rozliczaniu zadań obowiązuje zasada obligatoryjnej realizacji wszystkich zaplanowanych działań oraz osiągnięcia 80% wskaźników.

6.2. Wskaźniki

Priorytet	Wskaźniki	Wartość bazowa 2023	Wartość docelowa 2033	Źródło danych wskaźnika
1a	Odsetek organizacji non-profit, których główna dziedzina działalności statutowej jest definiowana w obszarze „działalność międzynarodowa”	1	2	Badania statystyczne III sektora

*Rządowy Program Wsparcia Współpracy Międzynarodowej i Dyplomacji Obywatelskiej
na lata 2023-2033*

	Odsetek organizacji deklarujących przynależność do międzynarodowych związków, federacji bądź sieci organizacji pozarządowych	6	10	Badania statystyczne III sektora
	liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie	0	50	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
1b	liczba opracowanych formatów działalności możliwych do multiplikacji	0	10	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	liczba bezpośrednich odbiorców działań zrealizowanych przez organizacje zagranicą	0	500 000	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	liczba potencjalnych odbiorców przetłumaczonych treści, będąca funkcją osób mówiących w danym języku i dostępności treści	0	10 000 000	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu oraz sprawozdania IZ
	liczba objętych wsparciem projektów adresowanych do osób nieposługujących się językiem polskim	0	30	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu

*Rządowy Program Wsparcia Współpracy Międzynarodowej i Dyplomacji Obywatelskiej
na lata 2023-2033*

2	Liczba uczestników wizyt studyjnych w Polsce	0	2000	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	Liczba zagranicznych wolontariuszy w Polsce	0	100	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	Liczba stażystów zagranicznych w Polsce	0	200	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	Liczba Polaków – uczestników wyjazdów zagranicznych	0	100	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
	Liczba członków Korpusu Solidarności uczestniczących w misjach wolontariackich	0	100	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu
3	Liczba zadań objętych wsparciem	0	50	sprawozdania z realizacji działań dofinansowanych w ramach konkursu

7. System realizacji Programu

System realizacji Programu został określony zgodnie z regulacjami zawartymi w UoNIW oraz UoDPPIW, które regulują zasady zarządzania programami wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

7.1. Zarządzanie i koordynacja

Instytucją Zarządzającą Programu jest NIW-CRSO. Instytucja Zarządzająca realizuje Program zgodnie z zasadami pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności określonymi w art. 5 ust. 3 UoDPPIW.

Do zadań Instytucji Zarządzającej należy realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych Programu poprzez wdrażanie procedur dotacyjnych w ramach poszczególnych priorytetów, w szczególności:

- przygotowanie konkursów grantowych w ramach Programu;
- opracowywanie regulaminów konkursów regulujących zasady przyznawania dotacji oraz zawierających kryteria i procedury wyboru organizacji uzyskujących wsparcie w ramach poszczególnych konkursów,
- przeprowadzanie konsultacji społecznych regulaminów konkursów,
- określanie kryteriów kwalifikowalności beneficjentów, działań oraz wydatków w ramach przyznawanych dotacji,
- określanie zasad finansowania w ramach poszczególnych konkursów, w tym minimalnych i maksymalnych kwot dofinansowania, o które można się ubiegać w konkursach, wymagań w zakresie wkładu własnego,
- przygotowywanie wzorów umów oraz wzorów wniosków aplikacyjnych i innych dokumentów związanych z realizacją Programu, dokonywanie wyboru w procedurze konkursowej niezależnych ekspertów zewnętrznych, którym powierzona zostanie ocena merytoryczna przedłożonych w ramach poszczególnych konkursów aplikacji,

- dokonywanie wyboru podmiotów, które w oparciu o ustalone w regulaminach konkursów procedury selekcji (przy udziale ekspertów zewnętrznych) otrzymają wsparcie w ramach Programu (wybór beneficjentów Programu),
- zawieranie z beneficjentami umów o dofinansowanie,
- dokonywanie płatności ze środków Programu na rzecz beneficjentów na podstawie umów o dofinansowanie i w trybach określonych w regulaminach konkursów,
- systematyczne monitorowanie stanu realizacji przez beneficjentów działań objętych wsparciem, weryfikowanie sprawozdań końcowych z realizacji działań realizowanych przez beneficjentów przy wykorzystaniu środków pochodzących z Programu,
- zarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację Programu w ramach dotacji przekazywanych Instytucji Zarządzającej przez Prezesa Rady Ministrów,
- odzyskiwanie środków finansowych nienależnie wypłaconych beneficjentom, środków finansowych wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem,
- przygotowywanie cyklicznych sprawozdań z realizacji Programu do wiadomości Rady NIW-CRSO, Przewodniczącego Komitetu oraz KSM,
- prowadzenie i koordynacja procesów wewnętrznej oceny Programu,
- przygotowywanie propozycji zmian w Programie wynikających z oceny jego wdrażania,
- przygotowywanie rocznej aktualizacji planu finansowego Programu,
- opracowanie i wdrożenie systemu kontroli beneficjentów Programu w zakresie działań finansowanych lub współfinansowanych ze środków Programu,
- opracowanie i wdrożenie planu komunikacji Programu,
- przygotowywanie raportów o nieprawidłowościach i przekazywanie ich do uprawnionych instytucji,
- pracowanie procedur archiwizacji dokumentacji związanej z wdrażaniem Programu,
- opracowanie innych procedur niezbędnych dla skutecznego wdrażania Programu oraz zintegrowanego zbioru procedur – stanowiącego kompletny system wdrażania Programu.

System wewnętrzznego zarządzania Programem jest skoncentrowany w ramach jednego podmiotu – Instytucji Zarządzającej i jako taki jest koordynowany przez Dyrektora NIW-CRSO.

Funkcje kontrolne i nadzorcze będą realizowane przez Przewodniczącego Komitetu. Czynności związane ze sprawozdawczością na rzecz Przewodniczącego Komitetu realizuje Dyrektor NIW-CRSO przy wykorzystaniu struktur Instytucji Zarządzającej.

Dla zapewnienia strategicznej koordynacji celów Programu z celami Polskiej Polityki Zagranicznej, Przewodniczący Komitetu powoła 11 osobową Radę Programu, w skład której wejdą, na jego zaproszenie:

- Przedstawiciel Prezydenta RP,
- przedstawiciel Przewodniczącego Komitetu ds. Pożytku Publicznego,
- 2 przedstawiciele Ministra Spraw Zagranicznych,
- 3 ekspertów, wskazanych przez 1) Prezydenta RP 2) Przewodniczącego Komitetu ds. Pożytku Publicznego 3) Ministra Spraw Zagranicznych,
- przedstawiciel Instytutu Pamięci Narodowej, wskazany przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej,
- przedstawiciel Ośrodka Studiów Wschodnich, wskazany przez Prezesa Rady Ministrów,
- przedstawiciel Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, wskazany przez Prezesa Rady Ministrów,
- dyrektor Instytucji Zarządzającej jako Przewodniczący.

Rada Programu będzie organem doradczym Instytucji Zarządzającej w zakresie spójności realizacji celów Programu, w tym tematycznych i geograficznych obszarów wsparcia, z celami Polskiej Polityki Zagranicznej, a także w zakresie poszukiwania synergii z działalnością Instytutów Polskich oraz wszelkimi działaniami państwa polskiego skierowanymi do odbiorców zagranicznych. Rada będzie spotykać się minimum raz w roku. Członkowie Rady nie będą pobierać wynagrodzenia za udział w jej pracach. Członkom Rady przysługuje zwrot kosztów przejazdu do miejsca na terenie kraju, w którym odbywa się posiedzenie Rady. Wydatki, o których mowa powyżej i inne bieżące wydatki związane z funkcjonowaniem Rady, będą finansowane ze środków pomocy technicznej Programu.

Dla zapewnienia efektywnej koordynacji Programu Przewodniczący Komitetu powoła Komitet Sterująco-Monitorujący.

KSM składać się będzie z max. 10 członków. Przewodniczący Komitetu ds. Pożytku Publicznego zaprosi do udziału w pracach Komitetu Sterująco-Monitorującego max. 5 przedstawicieli organów administracji publicznej i max. 5 przedstawicieli organizacji obywatelskich wskazanych na podstawie przedstawionych przez Radę NIW-CRSO rekomendacji.

Komitet Sterująco-Monitorujący powołany zostanie zarządzeniem Przewodniczącego Komitetu ds. Pożytku Publicznego. W zarządzeniu wskazany zostanie Przewodniczący Komitetu Sterująco-Monitorującego.

Członkowie Komitetu będą się kierować zasadami bezstronności i brakiem konfliktu interesów przy podejmowaniu decyzji dotyczących beneficjentów Programu. Członkowie Komitetu nie będą pobierać wynagrodzenia za udział w pracach Komitetu. Członkom Komitetu za udział w pracach Komitetu przysługuje zwrot kosztów przejazdu do miejsca, w którym odbywa się posiedzenie Komitetu na terenie kraju. Wydatki, o których mowa powyżej i inne bieżące wydatki związane z funkcjonowaniem Komitetu, będą finansowane ze środków pomocy technicznej Programu.

KSM rozpatruje wszelkie kwestie mogące mieć wpływ na wykonanie Programu. Do zadań KSM w ramach systemu wdrażania Programu należy:

- opiniowanie zasad i warunków uzyskiwania dotacji,
- okresowe kontrolowanie postępu w zakresie osiągnięcia celów Programu, na podstawie informacji przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą,
- analizowanie rezultatów realizacji Programu, przede wszystkim osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyników ewaluacji związanych z monitorowaniem realizacji Programu, w szczególności w przypadku, gdy monitoring wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w Programie,
- prezentowanie uwag dotyczących wdrażania i ewaluacji Programu, jak również monitorowanie działań podjętych w ich następstwie,

- analizowanie sprawozdań z realizacji Programu,
- przedkładanie Instytucji Zarządzającej propozycji zmian w Programie ułatwiających realizację jego celów,
- opiniowanie propozycji zmian w Programie przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą,
- opiniowanie planu ewaluacji Programu,
- opiniowanie planu komunikacji Programu.

Prace KSM prowadzone są w sposób jawny i przejrzysty. Instytucja Zarządzająca podaje do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej informacje dotyczące prac KSM, w szczególności:

- informację na temat składu KSM, wraz ze wskazaniem podmiotów, które dane osoby reprezentują,
- protokoły z posiedzeń KSM,
- uchwały podejmowane przez KSM.

7.2. Monitoring

Monitorowanie służy zapewnieniu odpowiedniej jakości wdrażania Programu. Za monitorowanie Programu odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca, współdziałając w tym zakresie z KSM, zgodnie z zakresem zadań realizowanych przez KSM. Celem monitorowania będzie dostarczanie niezbędnych informacji do podejmowania decyzji, które pozwolą na efektywną realizację Programu. Monitoring będzie skoncentrowany na procesie wdrażania Programu wskazując możliwości ewentualnych korekt w trakcie implementacji Programu oraz pozwalając na dokonywanie systematycznych ocen w zakresie skuteczności prowadzonej interwencji publicznej. Monitoring Programu będzie polegał na zbieraniu, gromadzeniu i analizowaniu informacji i będzie obejmował poziomy:

- wewnętrzny – realizacji Programu,
- wdrażania (udzielonych dotacji w ramach poszczególnych priorytetów),
- zewnętrzny – w zakresie zmian w obszarach zdefiniowanych przez cele Programu.

Po zakończeniu realizacji działań w ramach dotacji przyznanej w Programie każdy beneficjent będzie zobowiązany do wypełnienia ankiety monitorującej i przekazania jej do Instytucji Zarządzającej w sposób określony w regulaminie konkursu, w ramach którego uzyskał wsparcie. Monitorowanie Programu będzie więc realizowane na podstawie danych przekazywanych przez beneficjentów, danych wewnętrznych gromadzonych przez Instytucję Zarządzającą (w tym danych kontekstowych) oraz danych pochodzących z badań społecznych realizowanych w obszarach interwencji. Monitorowaniu podlegać będą w szczególności wskaźniki określone w ramach Programu. Tak prowadzony monitoring będzie miał charakter zintegrowany. Zestaw procedur i narzędzi monitoringu Programu zostanie opracowany i wdrożony przez Instytucję Zarządzającą.

7.3. Ewaluacja

Ewaluacja Programu służy poprawie jakości, efektywności i spójności realizowanych działań, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju. Instytucja Zarządzająca będzie prowadzić ewaluację Programu w trakcie jego trwania, w celu rozstrzygnięcia, czy jego realizacja prowadzi do osiągnięcia zdefiniowanych celów, czy jest zgodna z celami polityki państwa w zakresie wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, oraz – przy wsparciu Rady Programu – czy wpisuje się w cele polskiej dyplomacji publicznej ujęte w SPPZ. Dodatkowo po zakończeniu wdrażania Programu zostanie przeprowadzana ewaluacja *ex post*, obejmująca w szczególności ocenę stopnia osiągnięcia celów oraz ewentualnie określenia przyczyn ich nieosiągnięcia. Przeprowadzenie ewaluacji może zostać zlecone zewnętrznym podmiotom, wybranym w drodze otwartego konkursu. Odpowiadając za prowadzenie i koordynację procesu oceny Programu, Instytucja Zarządzająca będzie realizować w szczególności następujące zadania:

- opracowanie szczegółowego planu ewaluacji,
- opracowanie założeń i zakresu poszczególnych badań ewaluacyjnych, w tym wybór i opracowanie narzędzi ewaluacyjnych,
- samodzielną realizację lub zlecenie podmiotom zewnętrznym poszczególnych badań ewaluacyjnych,
- opracowanie lub zatwierdzanie raportów ewaluacyjnych,

- wdrożenie wyników i rekomendacji do praktyki realizacji Programu lub w formie zmian w Programie.

Harmonogram ewaluacji Programu obejmuje:

- ewaluację *on-going* – w cyklu trzyletnim:
 - ✓ do 31 marca 2025 r.,
 - ✓ do 31 marca 2028 r.,
 - ✓ do 31 marca 2031 r.,
- ewaluację *ex post* – po zakończeniu okresu wdrażania – do 31 maja 2034 r.

Wyniki ewaluacji w formie raportów są każdorazowo przekazywane Przewodniczącemu Komitetu, Radzie NIW-CRSO, KSM oraz Radzie Programu, a także publikowane na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej.

7.4. Nadzór i kontrola

Nadzór nad prawidłową realizacją Programu sprawuje Przewodniczący Komitetu. Nadzór jest realizowany zgodnie z UoNIW oraz UoDPPIW. Przewodniczącego Komitetu w realizacji nadzoru wspiera Rada NIW-CRSO. W ramach nadzoru Przewodniczący Komitetu będzie realizował kontrolę nad działalnością Instytucji Zarządzającej, a co za tym idzie funkcję kontrolną w zakresie wdrażania Programu, na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli w administracji rządowej.

7.5. Sprawozdawczość

Sprawozdawczość będzie prowadzona, a jej wyniki agregowane na poziomach: dotacji, konkursu grantowego, Programu. W szczególności Instytucja Zarządzająca będzie wymagała sprawozdawczości od beneficjentów Programu w zakresie działań realizowanych przy wykorzystaniu środków pochodzących z Programu. Na poziomie konkursu grantowego będzie prowadzona sprawozdawczość wewnętrzna w ramach Instytucji Zarządzającej. Na poziomie Programu sprawozdawczość obejmuje zawarcie informacji na temat wdrażania Programu w rocznym sprawozdaniu z działalności oraz rocznym sprawozdaniu finansowym NIW-CRSO, które Dyrektor NIW-CRSO przedstawia Przewodniczącemu Komitetu po uprzednim uzyskaniu

opinii KSM oraz Rady NIW-CRSO. Dodatkowo wyniki ewaluacji Programu (*on-going* i *ex post*) będą przedstawiane KSM oraz Radzie NIW-CRSO.

7.6. Informacja, komunikacja i promocja

Instytucja Zarządzająca zapewni odpowiednią informację i promocję celów Programu, oczekiwanych rezultatów Programu oraz jego Priorytetów, a także szczegółowych zasad i procedur realizacji Programu opisanych w dokumentach wykonawczych Programu. Instytucja Zarządzająca opracuje i wdroży plan komunikacji Programu adresowany do kluczowych grup docelowych: organizacji pozarządowych – potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów Programu, podmiotów i instytucji z sektorów publicznego i prywatnego – potencjalnych partnerów aplikujących organizacji, a także szerzej – do opinii publicznej. Plan komunikacji dla Programu będzie podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych mających na celu promocję efektów wdrażania Programu oraz zapewnienie beneficjentom, potencjalnym beneficjentom oraz pozostałym interesariuszom Programu dostępu do aktualnych, spójnych i dostosowanych do potrzeb odbiorców informacji o możliwościach finansowania działań. Działania te będą polegały przede wszystkim na utworzeniu, utrzymywaniu i rozwijaniu kanałów internetowej komunikacji Programu, współpracy z mediami i partnerami społeczno-gospodarczymi, prowadzeniu zdywersyfikowanych działań informacyjno-promocyjnych takich jak: organizacja konferencji, szkoleń, warsztatów praktycznych, działalności wydawniczej, a także innych przedsięwzięć służących upowszechnieniu wiedzy o Programie i kształtowaniu dobrych relacji ze wszystkimi interesariuszami Programu. Instytucja Zarządzająca przygotuje i uruchomi przyjazne narzędzia elektronicznej komunikacji w Programie.

8. Plan finansowy Programu

Realizacja Programu będzie finansowana z krajowych środków publicznych w ramach dotacji celowej z budżetu państwa. Na podstawie decyzji Przewodniczącego Komitetu określającej wysokość środków przeznaczonych na realizację Programu, Instytucja Zarządzająca ustali plan finansowy Programu, który podlega zatwierdzeniu przez Przewodniczącego Komitetu. Po zatwierdzeniu przez Przewodniczącego Komitetu planu finansowego, na wniosek Dyrektora,

*Rządowy Program Wsparcia Współpracy Międzynarodowej i Dyplomacji Obywatelskiej
na lata 2023-2033*

Prezes Rady Ministrów będzie przekazywać środki na realizację Programu Instytucji Zarządzającej w drodze dotacji, o której mowa w art. 32 UoNIW.

Finansowanie Programu będzie realizowane zgodnie z przepisami UoFP, a także UoR.

Tab. Ramowy Plan finansowy Programu w latach 2023-2033 (w mln zł)

Priorytet	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
1a	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
1b											
2a											
2b											
3. Wsparcie doraźne											
4. Pomoc techniczna	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
RAZEM	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5